

Specialistische opleiding 'Hypnose in de behandeling van de conversie stoornis'

(functioneel neurologische symptoomstoornis)

Inhoud opleiding:	Deze opleiding bestaat uit 4 dagen waarvan 2 cursusdagen en 2 dagen supervisie en casuïstiek. De mogelijkheid bestaat om na de tweede supervisie dag in overleg met de deelnemers het supervisie traject nog verder uit te breiden.
Data:	dinsdag 24 september 2019 dinsdag 1 oktober 2019 dinsdag 29 oktober 2019 dinsdag 10 december 2019
Tijden:	09.30 uur tot 17.30 uur
Lunch:	De lunch wordt verzorgd door de organisatie
Plaats:	A Solution, Newtonlaan 51, 3584 BP Utrecht
Docent:	Mevr. dr. Franny. C. Moene
Projectcoördinator:	Melanie Buiteman secretariaat Nederlandse Vereniging voor Hypnose

Doelstellingen van de opleiding:

De opleiding 'Hypnose in de behandeling van de conversiestoornis' (CS) geeft inzicht in verschillende facetten van de CS en de behandeling ervan. In de opleiding ligt de nadruk op de behandeling van de CS met hypnose. Hypnose kan daarbij als enkelvoudige methodiek gebruikt worden of ingebed zijn in een meer omvattend behandelplan. Er wordt aandacht besteed aan de keuze voor bepaalde hypnotherapeutische behandelstrategieën bij verschillende klachtenpatronen en probleemgebieden van de CS en hoe deze strategieën stap voor stap opgebouwd kunnen worden. In de opleiding zal tevens aan bod komen hoe de therapeut om kan gaan met onverwachte verschijnselen tijdens het gehele behandelproces, zoals terugval, toenemende lichamelijke klachten of het optreden van conversiesymptomen zoals motorische uitvalsverschijnselen. Hoewel de behandelprognose bij de acuut optredende conversiestoornis (CS) positief is (70-80% genezing), is de prognose bij de langer (>2 maanden) bestaande CS aanmerkelijk somberder (50-60% verbetering). In dit laatste geval spelen meer handhavende en bekrachtigende factoren een rol. Vaak zijn deze gerelateerd aan ingrijpende levensgebeurtenissen, langdurige stress, complex trauma, en/of systemische factoren. De behandeling van de CS vindt dan over het algemeen plaats binnen een

multimethodisch behandelplan waarin aandacht aan deze factoren wordt besteed. Uiteraard blijft het ook dan mogelijk om bij de CS door middel van bepaalde behandelstrategieën en/of klachtgerichte methodieken een klachtenreductie te bewerkstelligen. Centraal in het behandelplan staat het opstellen van een met de patiënt gedeelde hypothese of verklaringsmodel over het ontstaan en voortbestaan van de klachten. De workshop bestaat uit theorie en praktijk. De docent verzorgt demonstraties en beeldmateriaal. Er is veel gelegenheid voor oefenen en het uitwisselen van ervaringen. Ook worden er oefengroepen geformeerd die tijdens de gehele opleiding minimaal driemaal bij elkaar komen.

Opzet van de opleiding:

Dag 1

Tijdens de eerste dag wordt de ochtend besteed aan kennismaking, uitleg over doel en inhoud van de opleiding. Meer algemene aspecten van de CS worden benoemd en besproken en de diverse conversieve symptomen op video gedemonstreerd. Ook wordt ingegaan op de klachtgerichte en multimethodische behandeling van de CS. De verschillende clusters van conversie symptomen waarop hypnotische behandelstrategieën kunnen ingrijpen worden aangegeven. De centrale plaats van de uitleg in het 'verklaringsmodel' van de CS voor de patiënt en de plaats van hypnose daarin wordt uitgelegd en beschreven en er wordt m.b.v. casuïstiek mee geoefend. Tot slot worden enkele aspecten uit de taxatiefase belicht. 's Middags wordt een van de clusters binnen de CS (motorische symptomen) uitgebreid besproken en de hypnotherapeutische technieken en strategieën die in de behandeling ervan gebruikt worden, worden gedemonstreerd en geoefend. De oefengroepen worden geformeerd.

Dag 2

Tijdens de tweede dag wordt de behandeling van motorische symptomen vervolgd. Ook komen de zintuiglijke symptomen (spraak, visus en gevoelsstoornissen) en de stoornissen in het bewustzijn (psychologische – niet epileptische aanvallen) aan bod. De cursisten oefenen uitgebreid met de belangrijkste hypnotherapeutische technieken en strategieën. Ook komen de meer non-specifieke factoren binnen de behandeling aan de orde, zoals het aansluiten bij de belevingswereld van de patiënt met een CS en de voorwaarden voor het opbouwen van een goede en succesvolle therapeutische relatie tussen patiënt en therapeut.

Dag 3 en 4

Deze dagen worden enige tijd na de eerste twee dagen en enige tijd uit elkaar georganiseerd om de cursisten de gelegenheid te geven het geleerde toe te passen in de praktijk. Tijdens deze dagen is er aandacht voor de hypnotische interventies die aan bod zijn gekomen in de eigen werksetting van de cursist. De deelnemers brengen (video) casuïstiek in die plenair wordt besproken. De casuïstiek wordt afgewisseld met inhoudelijke toelichting op onderwerpen die in de casuïstiek aan de orde worden gesteld of waaraan behoefte is. Er is veel mogelijkheid om gebruikte strategieën en technieken te vervolmaken en bij te schaven. Ook wordt er aandacht besteed aan de activiteiten binnen de oefengroepen.

Verwachtingen t.a.v. de cursisten:

Van de cursisten wordt een actieve deelname verwacht met betrekking tot oefeningen tijdens de opleiding. Afwisselend is men degene, die de hypnose ondergaat en degene, die de hypnose induceert. Daarbuiten gelden de volgende verwachtingen:

- Tussen de opleidingsdagen past de cursist de nieuwe hypnotische strategieën toe binnen zijn werksetting. Daarnaast wordt in kleinere oefengroepen (3 à 4 personen) geoefend, met name die strategieën die binnen de eigen werksetting niet geoefend kunnen worden.
- De cursisten maken voor de 3e en 4e cursusdag een video opname van een – deel van de – behandeling van een patiënt met een CS.

Kennisniveau na afronding:

Na de opleiding heeft de deelnemer:

- kennis over de verschillende behandelmogelijkheden van de symptoom clusters van de CS
- geleerd optimaal aan te kunnen sluiten bij de belevingswereld van de cliënt en diens CS
- kennis over de uitleg die hij kan geven aan de patiënt over zijn CS en het kunnen hanteren van de ideeën die de patiënt over zijn CS heeft
- vaardigheden opgedaan op het gebied van de toepassing van de belangrijkste hypnotische interventies en behandelstrategieën in de behandeling van de CS
- ervaring opgedaan in de eigen werksetting en in oefengroepen
- kennis en vaardigheden om de hypnotische aanpak op een veilige manier toe te passen
- voldoende in staat om adequaat om te gaan met de meest voorkomende onverwachte verschijnselen tijdens en na het behandelproces

Programma - Dag 1

Tijdens de eerste dag wordt de ochtend besteed aan kennismaking, uitleg over doel en inhoud van de opleiding. Meer algemene aspecten van de CS en haar klachtgerichte en multimethodische behandeling worden benoemd en besproken en de diverse conversieve symptomen op video gedemonstreerd. De verschillende clusters van conversie symptomen waarop hypnotische behandelstrategieën kunnen ingrijpen worden aangegeven. De centrale plaats van de uitleg in het 'verklaringsmodel' van de CS voor de patiënt en de plaats van hypnose daarin wordt uitgelegd en beschreven en er wordt mee geoefend op basis van casuïstiek. Tot slot worden enkele aspecten uit de taxatiefase belicht. 's Middags wordt één van de clusters binnen de CS (motorische symptomen) uitgebreid besproken en de hypnotherapeutische technieken en strategieën die daarbij gebruikt worden, worden gedemonstreerd en geoefend.

- 09.30 Kennismaking, introductie specialistisch programma conversiestoornis & hypnose; theorie m.b.t. de conversie stoornis (CS), bestaande verklaringsmodellen, werkhypothesen en (multimethodische) behandeling; video demonstratie verschillende conversieve symptomen.
- 10.45 Pauze
- 11.00 Oefenen met:
 -Het opstellen van een werkhypothese en verklaringsmodel over het bestaan en voortbestaan van de CS (middels rollenspel en praktijk voorbeelden).
 -Het uitwerken van het verklaringsmodel, het geven van uitleg over de CS, en het voorstellen van een (specifieke - klachtgerichte) behandeling.
- 12.00 Binnen welke clusters van de CS kunnen hypnotische behandelstrategieën ingrijpen en wat zijn de aandachtspunten/ indicaties/contra-indicaties ervoor.
- 13.00 uur *Lunch*
- 14.00 Motorische conversies:
 Demonstratie van en oefenen met hypnotherapeutische strategieën bij verlammingen en ongecontroleerde bewegingen.
- 17.00 Literatuur theorie - zie literatuurlijst, vragen erover worden besproken, huiswerk voor dag 2.
- 17.30 *Afsluiting*

Programma - Dag 2

Tijdens de tweede dag wordt de behandeling van motorische symptomen vervolgd. Ook komen de zintuiglijke CS (spraak, visus en gevoelsstoornissen) en de stoornissen in het bewustzijn (psychologische – niet epileptische aanvallen, PNEA) aan bod. De cursisten oefenen uitgebreid met de belangrijkste technieken en strategieën. Ook komen de meer non-specifieke factoren binnen de behandeling aan de orde.

- 09.30 Evaluatie dag 1, uitwisselen van de opgedane ervaringen/casuïstiek.
- 10.00 Vervolg motorische stoornissen: afonie
 Demonstratie en oefenen met kortdurende behandeling van afonie.
- 11.00 Cluster zintuigen: welke CS komen er in voor
- 12.00 Oefenen met visus problemen en gevoelsstoornissen aan de hand van voorbeelden.
- 13.00 *Lunch*
- 14.00 Vervolg oefenen met visus problemen en gevoelsstoornissen aan de hand van voorbeelden.
- 15.00 Introductie behandeling van cluster bewustzijnsstoornissen:

- psychologische, niet epileptische aanvallen (PNEA).
- 15.45 Demonstratie en oefenen met technieken gericht op vergroting van zelfcontrole, klachtenreductie en 'triggeropsporing' m.b.v. oefening duaal bewustzijn bij PNEA.
- 17.00 Literatuur theorie - zie literatuurlijst, vragen erover worden besproken.
Huiswerk voor dag 3.
- 17.30 uur *Afsluiting*

Programma - Dag 3

- 9.30 Evaluatie dag 2, uitwisselen van de opgedane ervaringen/casuïstiek/oefengroepen.
- 10.30 Supervisie over casuïstiek en oefenen met verschillende hypnotherapeutische technieken en hypnotische strategieën en 'finetuning' daarvan.
- 12.00 Opvangen en utiliseren van onverwachte verschijnselen en eventuele complicaties tijdens en na de behandeling.
- 13.00 *Lunch*
- 14.00 Oefenen aan de hand van voorbeelden hoe om te gaan met deze onverwachte verschijnselen en complicaties.
- 15.30 Tweede ronde supervisie over casuïstiek en oefenen met verschillende hypnotherapeutische technieken en hypnotische strategieën en 'finetuning' daarvan.
- 17.00 Literatuur theorie - zie literatuurlijst, vragen erover worden besproken.
Huiswerk voor dag 4.
- 17.30 uur *Afsluiting*

Programma – Dag 4

- 09.30 uur Evaluatie dag 3 / 4, uitwisselen van de opgedane ervaringen /casuïstiek/ oefengroepen.
- 10.30 uur Verdieping supervisie, gericht op meer gecompliceerde, langer bestaande en/of ernstiger CS.
Oefenen met voorbeeld: hypothesestelling, verklaringsmodel, uitleg over CS en opstellen behandelplan met hypnotherapeutische strategie.
- 12.00 uur Bespreken video opname cursisten van hypnotherapeutische strategie/techniek.
- 13.00 uur *Lunch*
- 14.00 uur Vervolg bespreken video opname cursisten van hypnotherapeutische strategie/techniek.
- 15.30 Extra supervisie/oefenmogelijkheid lastige hypnotherapeutische technieken en strategieën.
- 16.45 uur Afronding opleiding, evaluatie en vervolgmogelijkheden.
- 17.30 uur *Afsluiting*

Voor wie (deelnemers):

GZ-psychologen, psychotherapeuten, klinisch psychologen, psychiaters, verpleegkundig specialisten.

Docent (korte omschrijving docent + graag CV meesturen):

Dr. Franny C. Moene

Klinisch psycholoog/psychotherapeut/systeemtherapeut/hypnotherapeut
(gepensioneerd).

Oud medewerker Yulius, organisatie voor GGZ, stichter inmiddels gesloten afdeling COLK (centrum voor onverklaarde lichamelijke klachten te Gorinchem). Oud P-opleider psychologie. Oud supervisor systeemtherapie (NVRGT); opleider en supervisor hypnotherapie (Nvvh) Gespecialiseerd in de behandeling van Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten (SOLK) met als aandachtsgebieden de conversiestoornis, dissociatieve stoornis en trauma gerelateerde stoornissen. Ze is gepromoveerd op de behandeling van de conversiestoornis met hypnose. Voorts heeft zij uitvoerig gepubliceerd over de conversiestoornis en aangrenzende gebieden.

Vragen ten behoeve accreditatieaanvraag

1) Niveau:

Verdiepend.

2) Hoeveel uren per dag:

- Diagnostiek : 1,5 uur
- Behandeling/Interventie : 5 uur
- Overige taakgebieden : 1,5 uur

3a) Is er sprake van literatuurstudie. Zo ja, hoeveel uur?

Verplichte literatuur, omstreeks 250 pagina's.

3b) Indien er sprake is van literatuurstudie, welke literatuur betreft dit?

Moene, F.C. & Rümke, M. (2004). Behandeling van de conversiestoornis. Praktijkreeks Gedragstherapie, deel 20. Bohn Stafleu Van Loghum. Houten. 100 p.

Moene, F.C. & Roelofs, K. Hypnosis in the treatment of conversion and somatization disorders. In Nash, M.R., Barnier A.J., eds. The Oxford Handbook of hypnosis. Theory, Research and Practice. Oxford: Oxford University Press. 2008; 625-47.

Moene, F. C. & Kuyk, J. Hypnosis in the treatment of pschogenic nonepileptic seizures. In: Gates and Rowan, eds. Nonepileptic Seizures, Chapter 35 , pp. 297-307. Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Moene, F.C. & Hoogduin, K. (1999). The creative use of unexpected responses in the hypnotherapy of patients with conversion disorders. *The International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, Vol. 47, No. 3, pp. 209-226.

Moene, F.C. Aanvalsgewijs optredende dissociatieve klachten. In: *Handboek Trauma, dissociatie en hypnose*. Red. O. Van der Hart. 1995. Lisse, Swets & Zeitlinger. p.335-357.

Hoogduin, K., Moene, F.C., Naring, G. Sonneveld, J & Brans, H. (1996). Insultprovocatie bij de diagnostiek van conversiestoornis met toevallen. *DTH* 16, 4, december 1996, p. 371-385.

Tibben, M. & Hoogduin, K. (2013). Behandelopties voor patiënten met pseudomyocloniën. *Directieve Therapie*, jrg. 33, nr 3., p. 222-236.

Tibben, M. & Hoogduin, K. (2009). De behandeling van een 12-jarige jongen met een verlamd rechterbeen. *Dth*, 3, p.234-238.

In: *Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten 2*. Red: G. Keijsers, A. Van Minnen & K. Hoogduin. Boom, Amsterdam, 2011:

Deel 2 : hoofdstuk 4 en 5:

- R. de Kleine, K. Hoogduin en A. Van Minnen (2011). Protocollaire behandeling van patiënten met een motorische conversiestoornis. Pp 119-157.
- K. Hoogduin, M. Verbraak, G. Keijsers & R. Kleine (2011). Protocollaire behandeling van patiënten met conversieve fluisterspraak (afonie). Pp 157-169.

Aanbevolen:

K. Hoogduin. *Psychologische interventies bij conversiestoornissen*. Boom, Amsterdam, 2007.

4) In welke onderdelen van de cursus wordt praktisch geoefend, en geef daarbij (inschatting) het aantal praktische oefeningen:

Aantal praktische oefeningen: >3 uur per dag

Na de inleiding wordt geoefend met:

- Het opstellen van casusconceptualisaties: het ontwerpen van een werkhypothese en verklaringsmodel voor de klachten (middels rollenspel en praktijkvoorbeelden).
- Het uitwerken ervan en uitleg geven aan de patiënt over diens klachten en het afsluiten van een behandelcontract.
- Oefenen met hypnotische behandelstrategieën voor de verschillende clusters van conversiesymptomen.
- Oefenen met het opvangen en gebruiken van mogelijke onverwachte verschijnselen tijdens en na het behandelproces.